

TÓTH Péter

Olmos és Tóth Kft.
H-4025 Debrecen, Hatvan u. 6.

MANGALICA: EGY ŐSI FAJTA ÚJ UTAKON

Ma három magyar őshonos sertést tartunk számon: a szőke, a vörös és a fecskéhasú mangalica fajtákat. A mangalica egy igen „fiatal” sertésfajta, kitenyésztése 1833-ban kezdődött József Nádor Kisjenői birtokán, de az egységes szerkezetű mangalica fajták csak a XX. század első felére alakultak ki. A mangalica sertés tipikus zsírsertés, mégpedig intenzív zsírtermelő fajta, nagyüzemi elterjedése tette lehetővé a világhírű magyar szárazárak kifejlesztését.

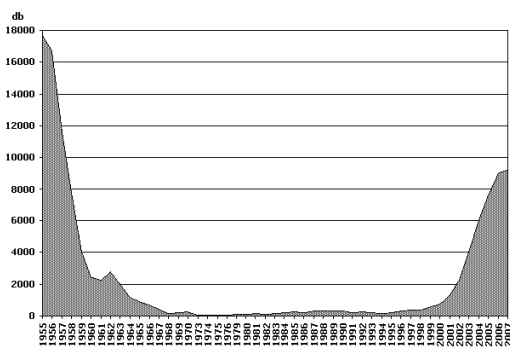
A magyar mangalica a II. világháború után a kihalás szélére sodródott, a teljes eltűnéstől az 1970-es években létrehozott génbanki rendszer és az akkortól megítélt állami támogatások mentették meg. A fajta kb. 500 kocás egyedszámmal és egyre fogyatkozó vonalszámmal statikusan vegetált a rendszerváltásig. Akkor azonban az állami és szövetségi génbankok is tönkrementek, és a fajta ismét csaknem kihalt. 1991-ben a teljes kocalétszám kevesebb, mint 200 darabra esett, ezen belül a vörös és fecskéhasú kocák száma alig volt 30-40 darab! Ekkor az utolsó pillanatban azonban egy konkrét külföldi piaci igény jelent meg, mely magas áron, nagy mennyiségben igényelte a mangalica húst és félkész termékeket. Ez a piaci igény mentette meg a fajtát, oly sikeresen, hogy mára a fajta kocalétszáma eléri a 8000 darabot és a 27 vonalat, és egyre másra jelennek meg a magas minőségű magyar mangalica szárazárak a bel- és külpiacon egyaránt.

A mangalica sertés esetében elmondható, hogy a fajta ismételt elterjedése nem állami beavatkozásnak vagy központi szándéknak, hanem magyar és külföldi magánvállalkozások piaci igényeinek köszönhető. A mangalica fajták állam által is elismert hivatalos tenyésztőszervezete a Mangalicatenyésztők Országos Egyesülete 1994-ben alakult, akkor amikor már a fajtát magáncégek de facto megmentették. Mára 170 kitenyésztő és 5 nagyüzem foglalkozik mangalicatenyésztéssel, a vágóállatok fele regio-

nális (pl. vidéki turizmus, helyi piacok), másik fele nagy bel- és külföldi vevőkhöz kerül (Pick, Jamones Segovia S.A., spanyol és japán húskereskedések). Emiatt a mangalica sertés piaci kiterjedése is nagyobb, mint bármely más őshonos fajtánké, és mára az is bebizonyosodott, hogy a piaci kereslet nagy előnyei mellett kockázatokat is rejt magában. Az utóbbi 4-5 évben már a mangalica sertés szektorban is megjelent a sertés szektorokra jellemző piaci hullámzás, de a mangalica esetében ez sokkal veszélyesebb, mint a kultúrfajtáknál.

A mangalicatenyésztők munkájának eredményeképpen a vágóállatok nagyságrendje ma már több tízezres. Problémát jelent viszont, hogy az előállítás során sok esetben nem az uniformitást és központilag szabályozott előírt eredeti hízlalási modelleket, hanem a piacosságot, az eladhatóságot követik a tenyésztők, és a legkülönbözőbb piaci praktikák kerülnek alkalmazásra a nagyobb árbevétel elérése céljából.

A jövőben legfontosabb teendők közül két feladat emelkedik ki: egyrészt a nem piacos mangalica vonalak sokkal határozottabb állami védelmét, anyagi támogatását kell elérni, másrészt a terméket is védeni kell. Nagyon fontos lenne a mangalica sertés élőállataira, termékeire vonatkozó névhasználati normatíva megalkotása. Mivel mangalica termékek már két évtizede készülnek más országokban is, illetve a mangalica termékek ma is piaci versenyben állnak más országok őshonos sertés termékeivel, így nagyon fontos a magyar szabályozás nemzetközi szintre hozása, a más EU-s országokban már létező őshonos termékgyártási normatívák figyelembevétele, a hazai szabályozás azokkal történő összehangolása. E szabályozásnak mihamarabb ki kell terjednie a késztermékgyártásra és forgalmazásra is, mert az aktuális helyzet szerint az önkéntes jogkövető mangalicatenyésztőket plusz feladatokkal terhelik, de a „hamisító” kiskereskedelmi egységeket a szabályozás hiánya miatt „futni hagyják”.

Az ellenőrzött mangalica kocalétszám 1955-2007. között (Szabó P., MgSzH és MOE adatok alapján)

Természetes klímájú utóérlelő (3 évén át...)